

Аналіз літературних джерел надав змогу також констатувати, що визначаючи суть маркетингової стратегії, різні автори дотримуються чотирьох відмінних підходів чи засад її формулювання: комплекс маркетингу, життєвий цикл товару, частка ринку і конкуренція та позиціонування, а також окремо виділяються міжнародні стратегії та стратегії для промислових товарів.

Маркетингову стратегію підприємства ми визначили як динамічну систему маркетингових цілей, сформованих на засадах стратегічних цілей підприємства та з урахуванням особливостей ринкового середовища, а також маркетингових засобів їх досягнення. Тобто, наголошено на необхідності неперервності та системності у формуванні маркетингових стратегій.

Ми розглядаємо маркетингову стратегію як основну категорію чи результат стратегічного маркетингового планування, який є елементом стратегічного маркетингу, що своєю чергою, є складовою стратегічного планування.

Висновки дослідження та перспективи подальших розробок у даному напрямі. Представлене визначення поняття "маркетингової стратегії" та обґрунтування її місця в управлінні підприємством можуть становити цінність для теорії маркетингу та менеджменту підприємств. У подальших дослідженнях доцільно поглибити вивчення специфіки маркетингового стратегічного планування в розвитку ринкової економіки в Україні.

Література

1. Котлер Ф. Основы маркетинга: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1990. – 736 с.
2. Куденко Н. Стратегічний маркетинг: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1998-152 с.
3. Ламбен Ж.-Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива. Пер с франц. – СПб.: Наука, 1986. – 589 с.
4. McDonald M. "Strategic Marketing Planning". – Cranfield University., 1996.
5. Маркетинг в отраслях и сферах деятельности: Учебник/Под ред. Проф. В.А. Алексунина. – М.: 2001. – 516 с.
6. Сухорська-Кравець У.Р. Маркетингові стратегії підприємства: Дис. канд. екон. наук 08.06.01 – "Економіка, організація та управління підприємствами". – Львів, 2004.
7. Ромат Е. Реклама. 6-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 560 с.
8. Гаркавенко С.С. Маркетинг. – К.: Лібра, 1998. – 382 с.
9. Дмитрук М. Стратегічний маркетинг: данина моді високих понять чи інструмент конкурентної боротьби?// Маркетинг и реклама. – 2003, № 5-6. – С. 32-37.
10. Маркетинговая стратегия по-украински: мнение экспертов// Маркетинг и реклама. – 2005, № 3. – С. 22-28.
11. Проблемы разработки маркетинговой стратегии// Маркетинг и реклама. – 2005, № 3. – С. 29-35.

УДК 338.33

Асист. О.О. Цогла – НУ "Львівська політехніка"

РИЗИКИ, ЯКІ ВЛАСТИВІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто ймовірні ризики, що виникають при впровадженні стратегії диверсифікації діяльності підприємства. Виділено джерела та чинники виникнення ризиків при впровадженні стратегії диверсифікації діяльності підприємства. Запропоновано означення поняття "ризики при диверсифікації".

Ключові слова: ризики, стратегія, диверсифікація, ризикотвірні чинники.

Risk that arise introduction of diversifications strategy enterprise

In the article shows risk that arise introduction of diversifications strategy enterprise. Formulate definition diversification risk. Distinguish source and factor arise diversification risk.

Keyword: risk, strategy, diversification.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Соціально-економічний стан України в умовах впровадження ринкових відносин та поступової інтеграції у світову економіку характеризується значною мінливістю та непередбачуваністю. Господарсько-фінансова діяльність будь-якого підприємства в цих умовах пов'язана з невизначеністю, яка є головною причиною ризику. Рівень ризику належить до реальних чинників життєдіяльності організації, а тому обов'язково має бути врахований при виборі стратегії. Існує низка способів, які використовують для зниження рівня економічного ризику. Серед них диверсифікація. Але впровадження стратегії диверсифікації може не тільки зменшити, а й збільшити ризик. Саме проблема ризикових ситуацій є найважливішою при вирішенні питання прийняття рішення щодо диверсифікації діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. У сучасній економічній літературі є багато праць присвячених дослідженню ризику, що виникає під час господарської діяльності підприємства. Зокрема, дослідження ризику Г. Марковіцем, Д. Тобіном, І. Ансоффом покладено в основу класичної теорії управління ризиком. Сутність ризиків, їх класифікацію, джерела виникнення в своїх працях розглядали В.В. Вітлінський, Н.І. Машина, В.Я. Гуменюк, О.Л. Гура, П.І. Верченко, Ю.А. Дайновский, Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.М. Качалов, Г.І. Кіндрацька, М.Д. Корінько та інші. Проте в своїх дослідженнях вони не виділяли ризику, що виникають при диверсифікації, як окрему економічну категорію.

Цілі статті. В цьому дослідженні ми розглянемо ризику, що виникають при впровадженні стратегії диверсифікації. Виділимо джерела та чинники, які зумовлюють виникнення ризиків при впровадженні стратегії диверсифікації. Запропонуємо означення поняття "ризик при диверсифікації".

Основний матеріал дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Отримання очікуваного результату від застосування будь-якої стратегії, що впроваджується на підприємстві, зумовлено вмінням правильно оцінити та спрогнозувати наслідки діяльності, які по своєму залежать від виміру, контролювання та керування ризиком. Рівень ризику належить до реальних чинників життєдіяльності організації, а тому обов'язково має бути врахований при виборі стратегії. Одним із способів уникнути частини ризиків, завдяки розподілу капіталу між різноманітними видами діяльності є впровадження стратегії диверсифікації. Використовуючи стратегію диверсифікації для зниження рівня ризиків, суб'єкти інноваційної діяльності можуть створити принципово нові товари і послуги на базі використання передової технології, що, можливо, приведе до раціоналізації виробництва. Знизити витрати і ціни завдяки реалізації нових технологій у процесі диверсифікації своєї діяльності[1, с. 214]. Можливості диверсифікова-

ності з метою мінімізації ризиків дуже великі та спрямовані на зниження рівня їхньої концентрації. Диверсифікація дає змогу уникнути частини ризиків при розподілі капіталу між різноманітними видами діяльності. Є найбільш обґрунтованим і відносно менш витратним способом зниження рівня фінансового ризику. Ризик зниження прибутку диверсифікованого підприємства буде нижчим, ніж зважений ризик окремих видів діяльності за відсутності між ними позитивного кореляційного зв'язку [2, с. 96-100]. Адже ймовірність одночасного настання відразу всіх несприятливих подій значно менша, ніж кожної з них окремо. Саме на основі цього висновку і будується диверсифікація. За своєю суттю диверсифікованість – це "розпорошеність" ризиків за принципом: "не клади яйця в один кошик" чи "не тримай всі гроші в одній кишені" [3, с. 43-44].

Саме впровадження стратегії диверсифікації дає змогу підприємству: забезпечити прибуток, стабільність і стійкість фірми у майбутньому; зменшити рівень підприємницького ризику; обмежити залежність підприємства від поставальників ресурсів і комплектуючих виробів; посилити конкурентоспроможність.

Диверсифікація є оправданою стратегією, коли підприємство прагне до збільшення прибутку і зменшення ризиків. Але отримання прибутку на диверсифікованих підприємствах залежить від уміння оцінювати і прогнозувати ризики. Ризики при диверсифікації діяльності підприємств виникають через з господарсько-фінансову діяльність, при невизначеності та становлять загрозу виникнення наслідків дії диверсифікації у кінцевому вираженні – недоотримання прибутку, втрату ринків збуту та сировини, втрату фінансових ресурсів порівняно з прогнозованим варіантом [4, с. 69]

Г.І Кіндрацька [5, с. 243] вважає, що найризикованішою є реалізація стратегії диверсифікації. Тільки в одному з двадцяти випадків організація без особливих ускладнень досягне істотного комерційного успіху. Високий рівень ризику пояснюється граничним рівнем витрат на реалізацію цієї стратегії. Її застосування пов'язане здебільшого з надзвичайними обставинами або прагненням значно збільшити обсяги продажу продукції.

Згідно з дослідженнями М.Д. Корінько [4, с.71] ризики при диверсифікації можна поділити за такими ознаками: за характеристикою об'єкта диверсифікації господарсько-фінансової діяльності та за ступенем складності, характеристикою дії та комплексністю у дослідженні ризику. Водночас, за першою ознакою він виділяє: ризик окремої диверсифікованої господарсько-фінансової операції, ризик диверсифікованих видів господарсько-фінансової діяльності, ризик суб'єкта диверсифікованої господарсько-фінансової діяльності в цілому, а за другою – поділяє на прості та складні.

На нашу думку, доцільно здійснити поділ ризиків при диверсифікації щодо сфери прояву на:

- економічні: ризик недосконалого вивчення особливостей нового ринку; ризик злиття з конкурентом; ризик втрати доходу та зниження прибутку; ризик втрати ринків збуту та сировини; ризик непередбачуваних і додаткових витрат;
- соціальні: ризик утрати репутації; ризик правильності оцінки власної компетенції; ризик ускладнення виробничо-збутової системи; ризик управління;
- техніко-технологічні: ризик фізичного і морального зносу устаткування; ризик старіння наявної системи виробництва і збуту.

Огляд літератури, присвяченої сутності ризиків, дає змогу стверджувати, що чинники ризику – це причини або рушійні сили, що породжують ризик. Джерела ризику – це конкретні складові чинників ризику. Багатогранність поняття ризику зумовлена різноманітністю чинників, що характеризують як особливості конкретного виду діяльності, так і специфічні риси невизначеності, за умов якої ця діяльність здійснюється. Такі чинники називають ризикотвірними, розуміючи під ними сутність процесів та явищ, що впливають на виникнення (зумовлюють виникнення) того чи іншого виду ризику й характеризують його [6, с.52]. Враховуючи наведене означення, виокремимо ризикотвірні чинники ризиків при диверсифікації, які, на нашу думку, можна поділити на такі дві групи:

- внутрішні чинники: рівень обґрунтованості рішення щодо впровадження стратегії диверсифікації, надійність технічного оснащення, кваліфікація персоналу, конфліктність ситуації;
- зовнішні чинники: безпосереднього впливу – поведінка конкурентів, постачальників, споживачів та законодавчі акти, що затверджують у державі; опосередкованого впливу – розвиток НТП, стан економіки, невизначеність зовнішнього середовища.

Джерелами, що зумовлюють виникнення ризиків при диверсифікації, є:

- об'єктивні – ті, на котрі підприємство не може вплинути: конкуренція, фінансова нестабільність, економічна криза, антимонопольна політика держави;
- суб'єктивні – ті, котрі піддаються впливу: виробничий потенціал фірми, рівень технічного оснащення, організація праці, вибір покупців та постачальників, кваліфікація менеджерів.

На основі викладеного вище матеріалу і, оскільки немає чітко сформульованого визначення ризику, що виникає під час впровадження стратегії диверсифікації діяльності підприємства, ми пропонуємо під цим поняттям розуміти – сукупність ризиків, властивих підприємству, які характеризують ймовірність унеможливлення досягнення цілей, що поставлені перед диверсифікованим підприємством. Такі ризики існують незалежно від виду діяльності підприємства, можуть бути викликані внутрішніми причинами розвитку підприємства та впливом зовнішніх чинників. Виникнення ризиків при диверсифікації неминуче, коли підприємство:

- вирішує впроваджувати стратегію диверсифікації;
- встановлює перспективні коопераційні зв'язки з науково-дослідними організаціями;
- створює інвестиційні пріоритети;
- скорочує рівень сплати податків за рахунок освоєння пільгових напрямків діяльності;
- розширює простір для використання наявних природних ресурсів;
- аналізує реальні конкурентні умови для нового напрямку діяльності;
- освоює нові ринки збуту.

М.Д. Корінько [4, с. 72] підкреслює, що нехтування диверсифікаційним ризиком призводить до втрати змісту стратегії диверсифікації, а саме до недоотримання прибутку, втрати ринків збуту та сировини, втрати фінансових ресурсів порівняно з прогнозованим варіантом.

Висновки. Необтяжених ризиком диверсифікованих підприємств не існує. Ризики виникають у процесі впровадження стратегії диверсифікації, коли відсутня повна інформації про нові сфери діяльності на момент прийняття рішення та, коли професійні знання обмежені. Вони зумовлені необхідністю подолання невизначеності. Структура ризиків при диверсифікації змінюється в часі під впливом змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Запропоновані методологічні аспекти формування ризиків при диверсифікації потребують подальшої деталізації, з метою повнішого розкриття.

Література

1. Кузьмін О.Є. та ін. Інвестиційна та інноваційна діяльність. – Львів. ЛБІ НБУ 2003. – 231 с.
2. Кунц Р. Стратегия диверсификации и успех предприятия// Проблемы теории и практики управления, 1994, № 1. – С. 96-100.
3. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання. – Київ 2003. – 187 с.
4. Корінько М.Д. Ризики при диверсифікації//Актуальні проблеми економіки. – 2003, № 7. – С. 69-74.
5. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент нав.пос. – К.: Знання, 2006.– 366 с.
6. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємництві: Монографія. – К.: КНЕУ. – 2004. – 479 с.

УДК 336:334

*Асистент І.І. Стеців, канд. екон. наук;
магістр Я.В. Кравчишин – Львівський інститут економіки і туризму*

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Розглянуто проблеми податкової системи України. Зроблено порівняння окремих видів податків України та розвинених країн світу. Запропоновано напрями удосконалення системи оподаткування України.

*Assistant I.I. Stetsiv; master's degree Ya.V. Kravchyshyn – Lviv institute
of economy and tourism*

Tax system of Ukraine and way of its improvement

The problems of tax system of Ukraine are considered. The comparison of the separate taxes of Ukraine and advanced countries of the world is carried out. The ways of perfection of system of the taxation of Ukraine are offered.

Актуальність

Податки – це фінансова категорія, яка впливає на економічні явища та процеси розвитку суспільства. Вони, як знаряддя перерозподілу доходів юридичних та фізичних осіб, є обов'язковим атрибутом держави незалежно від моделі та політики її розвитку. Це дуже небезпечний інструмент у розпорядженні держави, так як без наукової концепції податкової політики, вони можуть гальмувати її економічний розвиток держави. Податкова політика виражається системою оподаткування яка повинна відповідати науково обґрунтованим принципам.

Податкові системи економічно розвинених країн опираються на детально розроблену теорію податків творцями якої є Адам Сміт, Давид Рікардо,